

BOR AMBRUS

Húszezer kilométer

Lavrion, este. A kávézó előtt horpadt bádogasztalok, bádogszékek. Minden szék a tenger és Makroniszosz feketülő sziluettje felé fordítva; az üldögélő vendégek nem fordulnak az asztalhoz és egymás felé: a tenger felé fordulva ülnek, hallgatnak. Tizenegy férfi, tizenegy kávé, barna arcok. Hat barna kézben török gyöngyfűzér perreg, imakövecskék csörönkélnek halkán. Idegenre itt senki se néz, figyel föl. Aki ugyanúgy ül, hallgat, feketülő tenger és sziget felé néz, mint ők, közéjük tartozhat. Rajta múlik, ha nem.

A zsúfolt kishajó a Giudecca előtt pöfög a Stazione Marittima felé; sok turista. „Itt laktak a velencei zsidók, Shylock.” Szemben, a szűk hármas ülésen egy nyüzött fiatalasszony, tömött szatyrokkal, három diószemű kisgyerekkel: két kisleány, egy kislány. A kislányon maszatos fehér ruhácska, kinőtte, a fodor nem takarja a csúnya, zsugorodott sebhelyet a jobb térde fölött. Tal-lérnyi heges folt. A diószemeket nem a nyüzött asszonytól örökölték a gyerekek: színehagyott szürke a szeme. Diószemű egy nyüzött Mario lehet, a Maritima valamelyik raktárházában, vagy egy kilencven kilós Mario, egy kávébár pultjának dölve, fecsegve, langyos szagokat kavarázó mennyezeti ventilátor alatt. Az asszony a szemben ülő utasra mered, keze megrándul, rácibálja a kislány sebhelyére a kinőtt ruha fodrát, szeméből valami kiszívja a maradék szürke színt is, talán tehetetlen szégyenérzet, talán szenvedélyes harag.

A rozzant kis szálló előtt a parton ferdén elfutó hullámok sustorognak, sustorgatják a kavicsokat. A tenger éjjel is jelen van, a kis telep mögött az Olümposz nincs jelen. A ház előtt repedezett táncbeton, bent zenegép szól. Hat gyerek körbetáncol egy koros férfit. A gépzene buzukipengetés, szirtaki vagy hasszapikó. A koros férfi komolyan veszi a táncot, kezét lengetve vezényel a gyerekeknek, aztán váratlanul dobbant, szilaj tánclépésekkel megdübögteti a repedt betont, ugyanolyan váratlanul megáll megint, és csak vezényel. Miért lehetetlen odaállni mellé, táncolni, táncolni, hullámsustorgás, acélhúrpengés, életpillanat.

Anacapri, sziklafalsétány, sziklafal-kilátóterasz. Egy üldögélő férfi, moz-dulatlan. Tésztás arc, negyvenesnek elhízott, lusta test. Nem néz senkire, csak előre és lefelé. Mélyen lenn: Marina Grande. Felhős, borult ég, két csepp eső. A férfi megszólal, nem mondja senkinek: „La bellezza di Capri è il sole.” Banális. Elmenőben egy pillanatra látható a kőpad mögött a férfi két lefek-tetett mankója.

Argosz és Tripolisz közt Mili. Jellegtelen. A falu előtt, a falun túl sovány, rőt szántóföldek, rögösek, kövesek. Az országúttal párhuzamosan eszelős Louvre-menet rohan, bukducsol, tapossa egymást a szikkadt földből ekével

kifordított márványhölgy felé, vén amerikai nő sikít gyönyörében, kis japán vállán két fényképezőgép, kezében súlyos fekete koffer, az objektívek, a szűrők. Hőség, örvénylő porfelhő, a Louvre-folyosó kiöblösödő körtermében ah és ah, márványpadlón dobogó lábak, vakuk villognak, külön fizetett engedéllyel.

A nápolyi utcán három férfi szerencsejátékot játszik. Egy testes három egyforma falemezkét csereberél, tologat egy kis kecskelábú asztalkán: Itt a nyerő, hol a nyerő, tessék tenni. Egy ingujjas, gyanús alak tizezret tesz, egy alacsony, törékeny vagy cingár emberke habozva ötezret. A testes fölteríti a falemezkéket, a bal szélső alján tarka likőrcímke, a másik kettőn semmi, mind a kettő vesztett. A címkét piros gumigyűrű tartja, ez egy picikét ferdére csúszott, a másik két gumigyűrű egyenes, alattuk semmi. Itt a nyerő, hol a nyerő. Az ingujjas újabb tizezret tesz, megint rossz lapra, a cingár habozva közelíti a másik rosszhoz az ötezer lírást. Szólni kell. Mutatóujjal a ferde gumis lapra bökní: Oda. Lapok föl, a cingár nyer. Itt a nyerő, hol a nyerő, tessék tenni. A cingár kezében a két ötezres bankjegy, a szemében villanó kérdés. Mutatóujjal: Oda. Lapok föl, az ingujjas megint veszít, a cingár tizezret nyer, tizezret zsebre gyűr, barna tízezres a kezében, pillantásában hirtelen vad bizalom. Oda. Megteszi, nyer. Nyertünk, uram! Mi nyerünk, uram! Miért megy el az ember, miért nem száll be, miért hiszi, hogy eddig az egész csak csalétek, beugratás, és ha az is, miért nem mer és bír emberközelbe menni? Még ötven lépésről is a cingár emberke kiáltozása: Ne dobja el a szerencséjét, uram, játsszunk együtt, uram, felesbe.

A misztrászi Pantanassza-kolostor földszintes, cellái a templomudvarra nyílnak, a fehér falnál itt-ott fekete apácák ülnek, széken, számolyon. Az apácafőnöknő mindössze három kézimunka-terítőcskét tud kínálni, vagy apró, olcsó emléktárgyakat. A fogadószoba-felében antik bútor és gyertyafüstszag. Békülten szomorú arcú asszony, halk francia szó. „Olvastam, tanulmányoztam magyar népművészeti könyveket. Az egyetemen néprajzot tanultam. Néhány motívumra megtanítottam a nővéreket: a mieinkkel rokon öltésmintákra. Kevesen vagyunk már.” Még egyszer visszamenni az elnémult bizánci fővárosba, palotaromok és hallgatag székesegyházak közé, Szentendréről vinni egy tűzben kiégetett, csillogó Boldogasszonyt, Kovács Margit kemencéjéből a Pantanassza-templom valamelyik boltíve alá, sárga viaszgyertyákat gyújtani előtte. A falba vágott kiskapun kilépőben egy pillanatra még a mozdulatlanul ülő apácák a cellasor előtt, a főnöknő távolodó arcán egy lassan és végleg elmúló mosoly.

A kocsai akkumulátorába víz kell. A Bartók Béla úti patikában sok ember. „Ilonka, adjon ki, legyen szíves, desztillált vizet.” A takarítónő kilép a laboratóriumajtóból, elveszi az üveget, megnézegeti, kimegy. Másik, szintelen, teli üveggel jön vissza. Kihúz egy fiókot, címkét vesz elő, golyóstollat keres, ír. Írás közben kicsit csücsörít. Negyvenöt éves lehet, talán több is, kék köpenyéből kihegyesedik a válla. Fölragasztja az üvegre a címkét, két hüvelykujjával kétfelé elsimítja. Egy gombolyagról piros spárgát húz, gondosan lehurkolja a dugót. Átadja a pult üvege fölött az ezer köbcenti vizet. A címkén nehézkes írással: „Aqua destillata” és a kiadás kelte. Ha lánya volna, ha felnőtt lánya, ha gyógyszerész lánya, vagy orvos.

A kávézóban, a Tiberius-palota alatt, a kecskehát horpadásában délelőtt tizkor senki. A terazon négy-öt terített asztal, hűvös szél. Odabenn a pult mögött egy tizenkét-tizenhárom éves kislány. Vörösbort, igenis. És a signorának? Kávét, igenis. A pulton egy kerek bádogtepsi. „Nézd: almáslepény.” A kislány a pult elé perdül, sebes szóval magyaráz. Lekapja a pultról a tepsit, a signora felé nyújtja az aranybarnára sült, illatozó lepényt. Aztán megfogja a signora fehér kezét, szelíden odasimítja a maga gyerekkeze mellé a tepsi

aljára, két kézzel érzik ketten, hogy még meleg. Vörösbort kortyolgatni délig, almáslepényt eddegélni délig, az ajtóban időnként a kislány.

A kasztáliai forrás hasadéka, a bozótba rejtett, benőtt szurdokba csörtető, fölfelé kúszó-kapaszkodó turista férfiak, a lihegésük, a síkos köveken megcsúszó lábbelik, az odaverődő fényképezőgépek, a szentély és kristálytisztá forrás mögött, az ősi tisztálkodómedencék és adományfülkék mögött a meg-hasadt-föltárult hegytestbe törekvők, Géa, őszanya-birodalom, profanizálók törpésége, visszafelé csúszkálók csalódott arca, egy kőnek csapódott fénymérő betört üvege, béna mutatója.

Június elején Golfe-Juanban még nincs fődény, a kis szálló üres. A penziósnó legalább negyvenhét lehet, a társa legföljebb harminchét. A compagnon inge hófehér, lábbelije gumitalpú, illata illatszerez, járása puha, gépies udvariassága elbűvölő. „Bonsoir les Dames, bonsoir, Monsieur. Bonjour, Madame, bonjour, Mademoiselle, bonjour, Monsieur.” Reggel hétkor a folyosón: Madame éppen kilép a szobájából. Friss, feszes, fésült, gyors, vászonruhája mértékkel mintás, szandálja magas sarkú. A nyíló ajtón át egy fehér pipereasztalt, ovális tükröt látni: az asztalon kristálydugós üvegek, kerek dobozok, hasábos dobozok, kék-fehér permethenger, kristálypohárban nyeles fésűk, a tükör sarkán fehér vászonmaszk lóg, két lyuk a két szemnek, egy az orrnak, egy a szájnak. „Bonjour, Monsieur.” „Bonjour, Madame.”

Indulás előtt minden rendben, gyújtás és fék kifogástalan, csak a bokályban nincs még ivóvíz. A „Xenodoheion Galaxi” kis előterében az öreg álldogál. Szerafim, a rózsaszín öltönyös fiatalember még alszik, a fiatalasszony már takarít. Az öreg söprögetni szokott a ház előtt, néha ő szolgálja föl a reggelit, nagyon bütykös keze bizonytalanul fogja a kis nikkeltálcákat. Mikor a bokályt meglátja, rögtön mozdul, elveszi, bemegy a konyhába. Csap zubog. A víznek ezen a sziklás, száraz tájon nagy a becse. Az öreg visszajön, kezében a bokály. Mielőtt átadná, csupasz tenyerével kétszer körülsimítja a mázatlan, nedves cseréptestet. A mozdulat áhitatos, a bokály pillanata ögörög.

A „Baladrar” gazdája napestig nincs otthon. A söntéspultnál a süldőlány áll, ő szolgál föl, számolni nem tud. A kislány kinn játszik, botot pörget és dobál, mint a piros huszárlányok az amerikai kortesfölvonulásokon, toronycsákóban, csapatban. A fiatalasszony főz, a szikkadt öregasszony takarít. Az öregember reggel kiteszi a tornácra a nagy papagájkalitkát, aztán nádtetőt csinál a kis parkolóhely fölé, közben el-elbeszélget a nagy zöld papagájjal. Este tévét néz a család: corrida. A torero feminin magakelletéssel ringatja az altestét a bika körül. Az öreg szeme félig lehunyva, a süldőlány a körmét piszkálja, a gazda alszik, az öregasszony a kőpadlóra mered, a kislány a corridát nézi, a fiatalasszony nincs. Ki mire gondol, nem tudni. A „Baladrar” körül pazar, zárkózott villák, a kis fogadó egy műúthurokba szorult, Cadillac, Mercedes, nagy BMW-k suhannak el kinn, délnek tizenöt perc a felhőkarcolós Benidorm, északnak tíz perc a két vitorlásklub és a „Hunters Inn”. A papagáj alszik.

Szüntelenül kerülgetik, kerülgetik a szünioni Poszeidon-templom oszlopaít. Lord Byron egy oszlopba bevészte a nevét. „Itt voltam”, karcolta bele egy siheder a sümegi várfal egyik kővébe. A gyöngyöspatai gótikus templom falára egy lány fölírta: „LED ZEPELIN”, és szívet rajzolt köré.

Barcelonában, a négy sávon hömpölygő délutáni kocsiáradatban, hirtelen egy brassói rendszámú román kocsi, és a hátsó ablakon keresztül már integet is két fiatalasszony, tapsol, kacag, összekulcsolt kezét rázza a feje fölött, kürt-hang, még egyszer kürt, egy körforgalomban eltűnik a kocsi, eltűnnek, ők is sajnálják.

Árkádiai pásztor, düledező kókunyhó előtt egy képtelenül szikár, kiszik-
kadt ember, nyútt vászonnadrágban, csupasz felsőtesttel, meztelen vállán irha-
mellény. Könyalogató, sebes szájú birkák, délben egy lombtalan fácska nem-
létező árnyékában fejfelé összebújva, egymást hőszigetelve egymás gypjával.
Csont-bőr fekete kecskék. Kő és kő.

A katedrális és a Bib-al-Mardum mecset közt egy meredek sikátorban gitár
szól. Egy félköríves ajtónyílás mögött műhely: gyalupad, szerszámok, forgács,
a mennyezetről gitárnyakak, félig kész gitárok lógnak. Az ajtótól balra kék
vaszonnadrágos, szakadt ingű idősebb ember ül, aranysárga és intarziadíszes
gitárt penget. Az ajtóval szemben egy kisfiú, ültében csak meztelen lába hegye
éri a padlót, ölében kicsi gitár. Nem a muzsikálót nézi: fölfelé néz, mint a
katedrálisképek királyai és főszentjei mögött a kisebb szentek, szolgák, apró-
dok. A gitárkészítő játszik. Művészien-e és mit, ki tudja. Egy toledói álomban
majd alázatosan leülni a küszöbre, és addig hallgatni, hallgatni ezt, amíg min-
den lefoszlik róla, és csak húrok pengése marad egy sikátorban.

A kinétai ember reggel a teraszon ült, a sziklaoldalba ragasztott vendéglő
teraszán, magasan a tenger fölött, és lassan szürcsölte a kávéját. „Banánkeres-
kedő voltam.” Elnézett a víz fölé. „Ötvenéves vagyok.” Egy bólintással: „Majd-
nem ötvenegy. A hajóm árából ez a bisztró.”

Európa autópályáin elgázolt kutyák. Úttestbe beledöngölt, kétdimenziós
tetemek. Útburkolati jelek Európa autópályáin.

